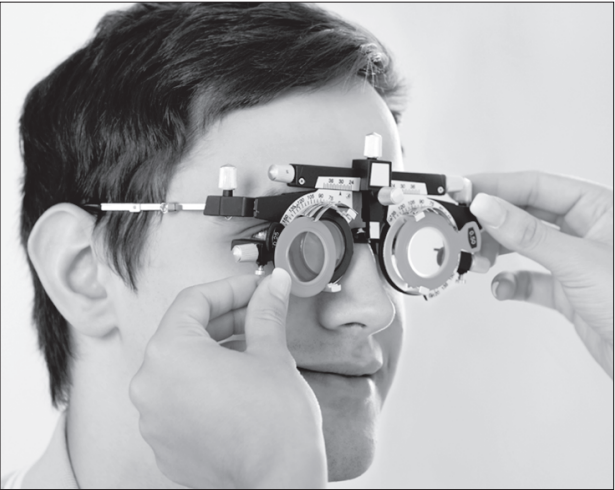

Latvija paliks bez optikas – iedzīvotāji bez iespējas pārbaudīt redzi?

Ministrs liek mēneša laikā atrisināt problēmu

Publicitātes foto

Lidija Kirillova

Oktobra sākumā eksperti un uzņēmēji cēla trauksmi – primārā oftalmoloģiskā aprūpe Latvijā ir uz posta sliekšņa, īpaši cietīs mazpilsētu un lauku iedzīvotāji. Iemesls tam ir birokrātiski šķēršļi un likumdošanas trūkumi. Optiķi rosināja Veselības ministrijai steidzami izveidot darba grupu, lai novērstu nozares sabrukumu, pretējā gadījumā deviņiem no 10 optikas veikaliem draudētu slēgšana.

ZINĀŠANAI

Optometristi ir primārās redzes aprūpes speciālists ar augstāko profesionālo izglītību un sertifikāciju optometrista kvalifikācijā. Optometristi novērtē redzes funkcijas, nozīmē un pielāgo optiskos redzes palīg līdzekļus (brilles, kontaktlēcas vai speciālos līdzekļus), darbojas redzes profilaksē un ergonomikā.

Oftalmologs jeb acu ārsts ir ārstniecības persona, kas ir specializējusies acu slimību, redzes traucējumu diagnostikā, ārstēšanā un profilaksē.

Kas bija trača pamatā

Primārās oftalmoloģiskās aprūpes pakalpojumu sniedzēji situāciju Latvijā skaidroja šādi – izmantojot novecojušu likuma normu, medicīnas birokrāti pieprasa, lai optikas saloni, kuros šobrīd bez rindas un bez maksas var pārbaudīt redzi, pārreģistrējas par medicīnas centriem. Pašreizējos apstākļos, kad lielākā daļa optiķu atrodas tirdzniecības centros, tas nav reāli. Lai to izdarītu, ir nepieciešams (kā to prasa novecojuši noteikumi) izbūvēt atsevišķu ieeju un vairākas citas nereālas prasības. Latvijas iedzīvotājiem tas nozīmē vienu – redzes pārbaude optikas salonos būs neiespējama, būs jāpiesakās pie oftalmologa, pie kura rindas jau pašlaik pārsniedz visus rekordus.

Būtiska pakalpojumu samazināšana vai pārtraukšana

Pašreizējā situācijā, ja netiks mainīta novecojusī likumdošanas norma, Latvijas iedzīvotājiem, īpaši reģionos, var tikt atņemta primārā aprūpe oftalmoloģijas jomā. Stikāk skaidro «European Life Science & Knowledge Institute» eksperts Andrejs Rudanovs. «Vēl 2020. gadā Latvijā pēc grozījumiem Ārstniecības likumā optometristi tika atzīti par ārstniecības personām. Tas ir pareizs lēmums. Bija nepieciešama sertifikācija. Bet, pateikuši «A», amatpersonas aizmirsas pateikt «B». Saskaņā ar birokrātiskajiem noteikumiem, kas ir nepārprotami novecojuši, ārstniecības personām jāstrādā tikai speciāli aprīkotās ārstniecības iestādēs, kurās tirdzniecība ir aizliegta. Tādējādi optometristi nokļuva apburtā lokā: vai nu sniedz iedzīvotājiem primāro oftalmoloģisko medicīnisko aprūpi, vai arī nodarbojas tikai ar tirdzniecību.»

Pēc eksperta domām, visā Eiropā optometristi ir pirmie oftalmoloģijas speciālisti, kas palīdz iedzīvotājiem – ātri un efektīvi seko līdzi redzes izmaiņām, nepieciešamības gadījumā iesaka konsultēties ar oftalmologu, izraksta brillu recepti, un tas vēl nav viss pakalpojumu klāsts. Latvija līdz šim nav bijusi izņēmums. Šobrīd 80 % brillu tiek izgatavotas pēc optiķu izrakstītajām receptēm, un tikai 20 % brillu tiek izgatavotas pēc ārstniecības iestādēs (neoptiķā) izrakstītajām receptēm. Ja Veselības inspekcija sasniegs savu mērķi un aizliegs optometristiem sniegt redzes pārbaudes pakalpojumus, 80 % brillu lietotāju paliks bez iespējas ātri un kvalitatīvi veikt galveno redzes sistēmu un

struktūru izmeklēšanu. Latvijas iedzīvotājiem klīnikās būs jāstāv rindā. Īpaši katastrofāla situācija izskatās Latvijas reģionos, kur optika ir teju vienīgā iespēja operatīvai oftalmoloģijai.

«**Piemēram, Preiļu poliklīnikā oftalmologs pieņem tikai divas reizes nedēļā pa pāris stundām un, kā paskaidroja reģistratūrā, uz pieņemšanu pie speciālista var cerēt tikai nākamā gada janvārī.**»

Nozares pārstāvju viedokļi

Latvijas Optometristu un optiķu asociācijas (LOOA) valdes priekšsēdētāja **Kristīne Detkova** uzsver: «*LOOA ir ilgi un uzstājīgi lūgusi un prasījusi Veselības ministrijai sakārtot šos jautājumus un neuzlikt optikas veikaliem absurds ierobežojumus, taču mūsos nav klausījušies. Mēs esam rakstījuši pa punktiem, kurā likumā kādi grozījumi būtu vajadzīgi, taču mūsu ieteikumi nav ņemti vērā.*»

«OC Vision» valdes loceklis **Toms Dzenis**: «*Baltijas, Eiropas pieredzē optikas preču (piemēram, brillu) tirdzniecība notiek integrēti kopā ar redzes pārbaudes pakalpojumu. Tas, ka pirmā līmeņa redzes pārbaudes veic optikas veikalos, ir ikdienas prakse arī Lietuvā un Igaunijā, un es neredzu iemeslu, lai vispārpieņemta optiķu darbības likumdošanas labā prakse nevarētu notikt arī Latvijā, it sevišķi, ja tas tā ir bijis kopš nozares pirmsākumiem. Likumi nevar būt konkurenci ierobežojoši un radīt tik svarīgo redzes korekcijas preču un pakalpojumu nepieejamību Latvijā iedzīvotājiem. Labai optikas veikalu darbības praksei, sadarbojoties visai nozarei, asociācijas ietvaros ir izveidoti atbilstoši optikas veikalu darbības un kvalitātes standarti, kas ir iesniegti Veselības ministrijā izskatīšanai, bet process iet ļoti lēni.*»

«Brillu nams» («Fielmann») izpilddirektors **Antons Stepanovs**: «*Pašlaik Latvijā ir 230 optikas veikali, no kuriem četrus gadu laikā par ārstniecības iestādi ir spējuši reģistrēties 29. No 10 veikaliem tirdzniecības centros deviņi ir jāvēl ciet – to šobrīd pieprasa valsts iestādes. Nesaprotam, kā līdz tam ir nonākts un ko mums kā uzņēmējiem darīt – situācija ir novesta līdz baltkvēlei. Optikas veikali līdz šim ir veikuši 15–20 tūkstošus pārbaudītu mēneš, un, ja tos aizvērs, es nespēju iedomāties, kā veselības centri un slimnīcas tiks galā. Optikas veikali «Fielmann» strādā kopš 2006. gada, bet tagad ir nonākuši ķīlnieku lomā.*»

Ministrs liek rast risinājumu mēneša laikā

Foto: LR veselības ministrija

15. oktobrī veselības ministrs Hosams Abu Meri tikās ar Latvijas Optometristu un optiķu asociāciju, lai pārrunātu jautājumus par jomas normatīvo regulējumu un nepieciešamajiem precizējumiem Ministru kabineta noteikumos. Optometristi ir ārstniecības personas, kuri pakalpojumus sniedz ārstniecības iestādēs un optikas salonos. Tikšanās laikā veselības ministrs Hosams Abu Meri uzsvēra, ka normatīvais regulējums par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm, par ko šobrīd ir radušies jautājumi no pakalpojumu sniedzēju puses, nav jauns un ir spēkā jau vairākus gadus. Vienlaikus situācija par optometristu pakalpojumu pieejamības pasliktināšanos iedzīvotājiem nebūtu pieļaujama, tādēļ nepieciešams kopīgi ar nozares speciālistiem atrast risinājumus.

Latvijas Optometristu un optiķu asociācija kā risinājumu piedāvā precizēt normatīvo regulējumu par ārstniecības iestādes statusu un obligātās prasības attiecināt uz optometrista kabinetu, nevis visu optikas veikalu. Puses vienojās, ka mēneša laikā jārod juridiskais risinājums normatīvā regulējuma piedāvājumam.

LOOA prezidente Aiga Švede atzina, ka pēc tikšanās ar veselības ministru Hosamu Abu Meri ir iegūts ministra atbalsts, ka jautājums par optikas reģistrēšanu kā ārstniecības iestādi ir neatliekams un jāatrisina tuvākajā laikā. Tādēļ šobrīd ir uzdots nonākt pie gala risinājuma, sakārtojot likumdošanā optiķu reģistrācijas jautājumu. Šī jautājuma risināšanai ir izveidota mikrogrupa, kurā ir pārstāvēta Veselības ministrija, LOOA un optikas uzņēmumu pārstāvji. Šobrīd ministra uzstādījums ir tāds, ka ir būtiski sniegt kvalitatīvus optometrista un optiķu pakalpojumus, ievērojot visu saistošo likumdošanu.

Asociācijas prezidente kolēģus un klientus mierina, ka «agri vai vēl šis jautājums tiks atrisināts. Optometristi ir būtiska Latvijas iedzīvotāju redzes aprūpes sastāvdaļa, mēs esam un turpināsim būt vieni no labākajiem optometristiem Eiropā.»

FAKTI

Šobrīd Latvijā darbojas aptuveni 230 optikas veikali, no kuriem tikai 29 ir reģistrēti kā ārstniecības iestādes. Optikas veikali līdz šim ir veikuši 15–20 tūkstošus pārbaudītu mēneš. Ja pakalpojumu aizliegs, kas to veiks?

Situācijas vērtējums uz vietas

Optikas salons «Metropole» Preiļos atrodas tirdzniecības centra «Ūga» telpās kopš tā atvēršanas. Turpat ierīkots arī optometrista darba kabinets. Aptaujātie apmeklētāji ir vienprātīgi, ka aizliegums veikt redzes pārbaudi uz vietas būtu pilnīgs neprāts. Nokļūt uz pieņemšanu pie acu ārsta poliklīnikā ir neregāli, jāgaida mēnešiem, teic kāda seniore, «bet man jau vajag tikai jaunas brilles. Ja būtu kāda acu saslimšana, skaidrs, ka dotos pie acu ārsta.»

Optikas salona darbiniece atzīst, ka pagaidām darbs rit pa vecam, vadība nomierinājusī. Viņa arī izteica cerību, ka ministrija un nozare atradīs kompromisu. Pretējā gadījumā cietēji būs tikai un vienīgi iedzīvotāji, īpaši lauku reģionos.

«Fielmann» ir optikas salonu tīkls, kam pieder vairāk nekā septiņi simti veikalu Eiropas valstīs. Tajā skaitā ir deviņas optikas Latvijā – ne tikai Rīgā, bet arī Liepājā un Daugavpilī. Salonu tīkla pārstāve telefonsarunā atzina – viss esot kārtībā, valdība atļāvuši strādāt, kā līdz šim ierasts. Vēl gan notiks darbs ar izmaiņām likumos, bet tas nav ne dienas, ne mēneša jautājums. Tomēr troksnis, kas pirms pāris nedēļām tika sacelts saistībā ar iespējamo optikas salonu, kas nespēja pārreģistrēties par ārstniecības iestādēm, slēgšanu, viņasprāt, bija vajadzīgs. «Tagad gaidīsim izmaiņas likumos un ceram, ka tās būs loģiskas un saprotamas,» tā pašreizējo situāciju vērtēja «Fielmann» salonu tīkla pārstāve. ▣

Lidijas Kirillovas foto

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Latvija paliks bez optikas – iedzīvotāji bez iespējas pārbaudīt redzi?» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds